

A KORRUPCIÓ SAJTÓMEGJELENÉSE NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN

PRESS COVERAGE OF CORRUPTION IN CROSS-NATIONAL COMPARISON

Hajdu Miklós¹, Pápay Boróka², Szántó Zoltán³, Tóth János István⁴

¹MSc, PhD-hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, miklos.hajdu@crcb.eu

²MSc, PhD-hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, MTA

³Dr. Habil., CSc, Budapesti Corvinus Egyetem

⁴PhD, Corruption Research Center Budapest, MTA

ÖSSZEFOGLALÁS

A cikk a médiában tárgyalt korrupciót vizsgálja, és tartalomelemzésen keresztül mutatja be. A szerzők egy újságcikkekből álló mintát dolgoztak fel, mely cikkek 2004 és 2013 között jelentek meg Franciaországban, Magyarországon, Olaszországban, Lettországon, Romániában, Szlovákiában és az Egyesült Királyságban. A tanulmány elsősorban az elemzés során vizsgált országokban médianyilvánosságot kapott korrupciós ügyek közötti különbségek felfedezésére fókuszál. Feltételeztük, hogy az Európai Unió új, illetve régi tagállamaiban a korrupció média általi megjelenítése különbözni fog. A különbségek érzékeltetése végett az országokat csoportosítottuk aszerint, hogy a média a korrupció szintjét milyenek látja. Egyik végkövetkeztetésünk, hogy a „rég-új” megkülönböztetés az Európai Unió tagországok között nem fedti tökéletesen a nemzetközi, illetve országos vonatkozású korrupciós ügyek médiamegjelenítésének mértékét – például Olaszország e tekintetben jobban hasonlít az új uniós tagállamokra. A korrupciós tranzakciók intézményesülésének szintjét nézve Olaszország látszólag a többi régi uniós tagállamhoz hasonul. Ugyanakkor, ha a korrupció különféle szintű nyilvánosságát nézzük, kitűnik, hogy a „tisztább” gazdasággal rendelkező országok (Egyesült Királyság, Franciaország) nagyobb hangsúlyt helyeznek a külföldi korrupciós ügyek megjelenítésére a médiumokban.

ABSTRACT

Our study begins with a brief overview of integrity concepts. Considered key by the latest generation of anti-corruption policies, the relevant integrity concept focuses on prevention, corruption risk assessment, and institutional, regulatory, and ethical solutions utilised to minimise this risk. Secondly, we shall present the Index of Public Integrity by outlining its features regarding methodology and public policies, with special respect to its meta-composite character – meaning that the index places countries into international rankings by incorporating existing data of various sources along dimensions relevant to corruption.

Via content analysis, the article examines media coverage of corruption. The authors examined a sample of articles published in France, Hungary, Italy, Latvia, Romania, Slovakia and the United Kingdom from 2004 to 2013. The core focus of the study is to reveal the significant differences in the corruption cases covered by the media according to the countries under analysis. We assume that some differences exist between the media coverage of corruption in the new

and the old European Union member states and also that by classifying countries into groups based on their perception of the level of the corruption, some dissimilarities will be revealed between them. We conclude that the distinction between countries based on whether they are old or new European Union members does not wholly determine the nature of reporting on international or national corruption cases, for example, Italy was more similar to the new European Union member states in this sense. Considering the level of institutionalization of corruption cases, Italy appears to be more similar to the other old European Union members. However, if we use the variable perceptions of corruption to classify countries, we find that countries with a 'cleaner' environment (the United Kingdom, France) place more focus on reporting corruption cases in the international arena.

Kulcsszavak: korrupció, média, tartalomelemzés

Keywords: corruption, media, content analysis

BEVEZETÉS¹

A jelen cikk mögött meghúzódó kutatás több ország médiumaiban tárgyalt korrupciós ügyek tartalomelemzésén alapszik, ennek eredményeit mutatja be és öszszegzi. A kutatás jól láttatja az országok médiarendszere, politikai háttere, valamint a korrupció megnyilvánulási formái között felfedezhető különbségeket. A használt minta francia, magyar, olasz, lett, román, szlovák és brit médiumokban közölt hírekből tevődik össze. Az írás fő célja az, hogy bemutassa a nyilvánosságot kapott korrupciós ügyek főbb vonásait, különös tekintettel az esemény színterére, a korrupciós ügylet érintettjeire, valamint a felek közti interakciók formáira.

Az elemzés elkészítésének fő motivációja az volt, hogy komparatív alapon feltárjuk és bemutassuk a médiatudósítások gyakorlatának hasonlóságait és különbségeit a vizsgált országokban. Ez azt is jelenti, hogy nem törekedtünk előzetesen hipotézisek megfogalmazására és megerősítésére a vizsgálódás eredményeit illetően, mindazonáltal akadtak előzetes kutatási kérdéseink. Például számítottunk arra, hogy az Európai Unió (EU) új tagállamaiban a média másképpen tudósít, mint a régi tagállamokban. Ezenkívül azt is feltételeztük, hogy a különböző országok más-más módon és mértékben tárják fel a korrupció intézményesült formáit.

¹ A cikk az Európai Bizottság által támogatott ANTICORRP-program (URL1) keretében lebonyolított kutatáson alapul (vonatkozó támogatási megállapodás száma: 290529). A szerzők a kutatást részletesebben a *European Journal of Communication* folyóiratban megjelent tanulmányukban mutatták be angol nyelven (Hajdu et al., 2018), jelen cikk ennek magyar nyelvű kivonata.

Kutatásunkhoz a *computer-assisted content analysis* (CACA) és a *human-assisted content analysis* (HACA) módszereit alkalmaztuk, hogy felderítsük a korrupció médiareprezentációját országonként négy médiumban, hét országban (Franciaország, Egyesült Királyság, Magyarország, Olaszország, Lettország, Románia és Szlovákia), tízéves időintervallumban, 2004-től 2013-ig. Összesített adatbázisunk 18 3491 CACA-kompatibilis cikket² tartalmaz, míg egy 12 742 cikket tartalmazó reprezentatív minta feldolgozását számítógép nélkül végeztük el (HACA) (Mancini, 2016b). A HACA elősegíti a CACA eredményeinek mélyebb megértését (Mancini, 2016b).

Tanulmányunkban a klasszikus megbízó-megbízott-kliens (principal-agent-client) modellt használjuk: ez sajátos fogalmi keretet ad az elemzésnek. Ez a megközelítés a racionális döntések elméletén alapul, vagyis a korrupciós tevékenységek elvei erősen hasonlítanak a haszonmaximalizálás elveire (Szántó, 1999). Az adathalmaz egyaránt magában foglal politikai és nem politikai természetű korrupciós ügyeket. A modell mögött meghúzódó alaphipotézis feltételezi, hogy a megbízottak akkor válnak korrupttá, amikor a becsületesség nettó haszna a korrupcióban való részvétel nettó hasznánál kisebb. A kliensek pedig akkor próbálkoznak megvesztegetéssel, amikor az ezzel járó nettó haszon meghaladja a megvesztegetéstől való tartózkodás nettó hasznát. A korrupció aktusa gyakran más tranzakciót fed a megbízott és a kliens között, függetlenül attól, hogy melyik a kezdeményező fél. Például abban az esetben, ha a korrupciós ügy megvesztegetés, általában a kliens vesztegeti meg a megbízottat, hogy kedvezményekre tegyen szert. Előfordulhat, hogy a megbízott megszarolja a klienst, ez esetben a megbízott a kezdeményező fél. A sikkasztás és csalás esetében rendszerint a megbízott követ el lopást a megbízó kárára (Szántó et al., 2011).

KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS MÓDSZERTAN

Először azon korrupciós ügyek fő jellemzőit kívántuk azonosítani, melyek a vizsgált országokban – médiareprezentáltságuk alapján – a legelterjedtebbek. Ezután a legfőbb jellemzők mentén tipologizáltuk a médiában megjelent korrupciós ügyeket. Végül a felállított tipológia alapján arra kerestünk választ, hogy a vizsgált országok médiumaiban milyen ügyeket tárgyaltak a leginkább és a legkevésbé jellemzően.

² Minden ország sajtópalettájáról négy-négy hírlapot választottunk, a politikai elköteleződést és a formátumot alapul véve. Az elemzett időszakban összegyűjtöttük a kiválasztott újságokból azon cikkeket, melyek (a szalagcímben, illetve a hasábookban) a következő kulcsszavak legalább egyikét tartalmazták: korrupció, megvesztegetés, csúszópénz, összejátszás, sikkasztás, klientelizmus, favoritizmus, nepotizmus és familizmus.

Alapfeltevésünk szerint a régi EU-s tagállamok (Olaszország, az Egyesült Királyság és Franciaország) médiapiaca valószínűleg stabilabb, melyet a politika közvetlenül kevésbé befolyásol. Így a korrupciós ügyek nyilvánossága jelentősen eltérhet ezekben az országokban a többiekhez képest. Amíg egyes sajtótermékek a közlendő információk kiválasztásakor az eladhatóságra és az olvasók megnyerésére koncentrálnak, mások inkább a helyi és országos politikában ténykedők politikai tőkét igyekeznek lerombolni. Feltételezzük, hogy az új EU-s tagállamok sajtója hajlamosabb a politika eszközeként funkcionálni, ezért inkább a helyi és országos szintű politikai korrupcióra fókuszál. Ennek kapcsán azt jósoltuk, hogy Olaszország, Franciaország és az Egyesült Királyság egy kategóriát fog képviselni, míg Magyarország, Románia, Lettország és Szlovákia egy másikat.

Mivel a kutatásunkban a tudósított *konkrét* esetekre összpontosítottunk, a HACA adatbázisának csupán 5212 vonatkozó cikkét tudtuk elemezni. Konkrét esetekkel ugyanis mindössze ennyi foglalkozott. A HACA számos változóval dolgozik: a cikk műfaja (hír, glossza, szerkesztői kommentár, interjú stb.), a cikk apropója, a korrupciós ügylet színtere, a cikk álláspontja, a korrupció fajtája, végül a korrupció résztvevőinek típusa.

Az alábbi szakasz a vizsgált hét ország különféle korrupciós ügyeit meghatározó változókat taglalja. A korrupció leggyakrabban egy vagy több megbízott és kliens között történik (Lambsdorff, 2007; Rose-Ackerman, 1978; Szántó, 1999). Az ilyen tranzakciót jellemezhetjük a megbízottal, a klienssel, a csereeszközökkel, illetve a tranzakció eseti vagy ismételt jellegével. A cikkeket a különféle korrupciós ügyek kategóriáiba soroltuk, amennyiben megnevezték a vonatkozó korrupciós ügy szereplőit. A korrupciós ügy színtere az a helyszín, ahol az esemény nagy része lejátszódott. A színtér „nemzetközi”, ha az eset több országhoz köthető, vagy ha nemzetközi szervezeteket érint (például: EU, ENSZ, WHO), és „külföldi”, ha az ügy külföldön zajlott; „országos”, ha a szereplők országos jelentőségű személyek, vagy abban az országban töltenek be magas pozíciót, ahol a korrupciós ügyről beszámoló újság megjelent. A „helyi” szintű korrupció résztvevői regionális, önkormányzati szintű, illetve tartományi jelentőséggel bírnak. Egy további változót is figyelembe vettünk: azt, hogy a cikk a kliensre (mint megvesztegető vagy zsarolt fél) vagy a megbízottra fókuszált-e (mint megvesztegetett vagy zsaroló fél). A kliens és az megbízott pozícióját szintén kódoltuk. A típus itt annyit tesz, hogy a korrupciót egy személy, elkövetői csoport, intézmény vagy társaság követte-e el. A pozíció változója több kategóriát is magában foglal: kormányzati vagy magas állami posztot betöltő tisztségviselő, rendőr, állampolgár, vállalkozó, ügyvéd és újságíró. A „tranzakció formája” lehet egyszeri és ismételt, utóbbi interakciók sorozatát jelenti megbízott és kliens között (Marchetti, 2016).

Ezen változókat a cikkeken leírt korrupciós esetekre alkalmazva az adatbázisunkban az interakciók különféle, jellemző formáit különítettük el. Az egy bizonyos fajta korrupciós ügyre jellemző különböző változók együttes jelenléte adja

ki az interakciós formákat. Az interakciós formák izolálásához CHAID-analízist (Chi-square Automatic Interaction Detector)³ használtunk. Az eredmények országszintre vetítve súlyozottak. Annak felderítését céloztuk, hogy mely interakciós formák jellemzőek az egyes országokra, és melyek nem.

EREDMÉNYEK

Először a vizsgált országok sajtójában reprezentált korrupciós ügyek különbségeit összegezzük, az esetek fő jellemzőit feltüntetve. Azután bemutatjuk a CHAID-modellt, amelynek segítségével a korrupciós interakciók típusait generáltuk. Az adatbázisunkból szembevetendő különbségek rajzolódnak ki a vizsgált országok korrupciós ügyei között. Különbözik a korrupcióban érintett felek jellemző pozíciója csakúgy, mint a megvesztegetéshez használt csereszék és a tranzakció fajtája. A hírsatornák által tárgyalt korrupciós ügyek reprezentáltságával kapcsolatban is le lehet vonni bizonyos általános konklúziókat.

Ami a cikkekben megjelenő megbízottak és kliensek reprezentációját illeti, a cikkek a fő hangsúlyt elsősorban a korrumpált megbízottra helyezik (vö. *1. ábra*), aminek vélhetően az a fő oka, hogy a megbízott nagyobb valószínűséggel kötődik valamilyen köztisztviselőhöz. A kliens kilétére sokszor nem is derítenek fényt. Ezenkívül a megbízottak nagyobb valószínűséggel politikusok, így – mivel társadalmi jelentőségük nagyobb, ezért is válhatnak könnyebben a korrumpált tranzakciók főszereplőivé – a róluk szóló cikkeknek jellemzően nagyobb hatásuk van a társadalomra. A nagyobb korrupciós ügyekbe keveredett kliensek elsősorban üzletemberek, akik – tekintve, hogy a közönség számára kevésbé érdekesek, és az újságírók nem fordítanak megismertetésükre különösebb gondot – többnyire a háttérben maradnak.

Az egyelkövetős ügyletek megbízottjait helyi szinten általában név szerint említik a cikkek. Ennek hátterében az állhat, hogy a médiumok a politikai meggyőződésükhöz képest ellenzéki szereplők korrupciós ügyeit általában politikai eszközzé alakítják. De az is lehet, hogy a nemzetközi korrupciós ügyekről szóló tudósítások az olvasókat kevésbé érdeklik.

³ A Chi-square automatic interaction detection (CHAID) egy olyan algoritmus, mely kiszámolja, hogy a függő változó által meghatározott végeredményt a független változók milyen kombinációja magyarázza meg a legjobban. A khi-négyzet próbával dolgozó CHAID nagyon jól alkalmazható kategorizált (nem folytonos) változók osztályozására. A módszer az interakció-típusok meghatározásának számos lépését automatikusan elvégzi. Először a teljes mintát almintákra bontja a statisztikailag független kategóriák összevonása után megmaradt független változók alapján. Következő lépésként az algoritmust lefuttattuk az előzetesen leválasztott részhalmazokon (Hámori, 2001).

Bizonyos korrupciós ügyekben a helyi szintű fellépés jellemző Lettországból és Olaszországból. Az olasz korrupciós ügyek elkövetői gyakran dolgoznak csoportban. Ennek az lehet az oka, hogy Olaszországból a korrupció jobban intézményesedett, ezért lehetnek az elkövetők között csoportok, sőt intézmények is (Sberna et al., 2015).

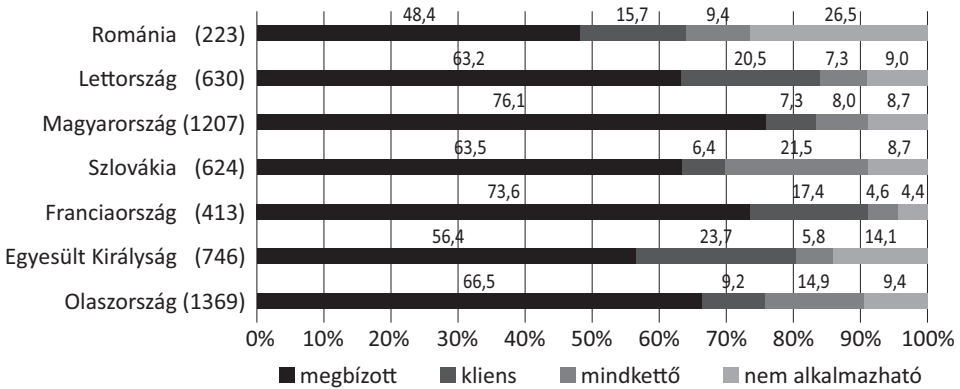
A korrupciós ügyek szereplőinek hasonló típusba tartozása nem mindig jár azal, hogy a szituációk is hasonlóan egymásra. Például az Egyesült Királyságban megjelent cikkekben a megbízottak hasonló eloszlást mutatnak, mint a magyar cikkekben: a korrupciós ügyek 40 százaléka egyelkövetős volt, 30 százaléka pedig többelkövetős (a fennmaradó cikkek nem voltak besorolhatók e szempontból). Azonban a brit hírcsatornák főleg nemzetközi színterű korrupciós ügyekről tudósítottak, sok tekintetben a francia hírcsatornákkal rokoníthatóan.

Minél közelebb van az esetek színtere a helyi szinthez, annál kevésbé valószínű, hogy az elkövetőt/tranzakciót nem nevesítik, a tranzakció pedig egyszeri. A tranzakció minél inkább nemzetközi, annál többször számoltak be ismételt tranzakcióról a hírcsatornák. Erre az lehet a magyarázat, hogy nemzetközi szinten a korrupciót többnyire általánosabb jelenségként mutatják be. Emellett, ha egy eset nemzetközi figyelmet kelt, az arra utalhat, hogy már hosszabb ideje tart. Az egyszeri tranzakciók inkább helyi szintűek voltak, bár ez az eloszlás nem minden országra igaz egyformán. Ebből a szempontból az EU régi és új tagállamai között cezúra húzódik.

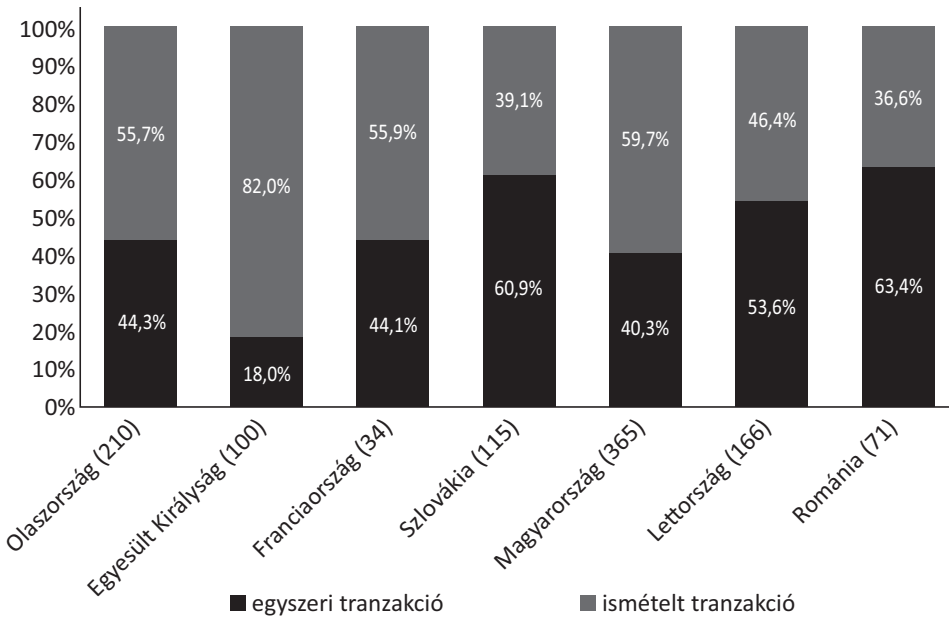
Az új EU-s tagállamokban a média több egyszeri tranzakcióról számol be, míg a régi EU-s tagállamokban több ismételt tranzakcióról történik említés (vö. 2. ábra). A régi EU-s tagállamokban az újságírásnak nagyobb hagyományai vannak, és a médiatermékek piacán is erősebb a verseny. Míg az új EU-s tagállamokban a média még nagy hírértéket tulajdonít az egyszeri tranzakcióval megvalósuló korrupciónak, a példányszám növelésére játszó francia, olasz és brit média vélhetően csakis „óriási” vagy „jelentős” esetekkel foglalkozik.

Hogy az országok közötti különbségeket jobban megértsük, az interakciós formákat külön tipologizáltuk, amihez a korrupciós ügyletekhez és az érintett felekhez kapcsolható változókat használtuk. Ennek segítségével meg tudtuk nevezni azt az interakciós formát, mely az egyes országok médiumaira leginkább – illetve legkevésbé – jellemző. Az eszköz az országok összehasonlítását és a régi és az új tagállamok közötti hasonlóságok/egyezések felderítését is megkönnyítette.

A CHAID-modell országok szerint vizsgálta a megbízott és a kliens közötti konkrét interakciókat. Az elemzés eredményének (függő) változói maguk a vizsgált országok. A független változók halmazát kezdetben az összes változó halmazában határoztuk meg: ez lehet bármi, ami befolyásolja és jellemzi a megbízott és a kliens közötti tranzakciót. Ám az elemzésből utóbb kitudott, hogy az országokat mindössze négy független változóval is biztosan meg lehet határozni. Miután azonosítottuk a jelentőséggel bíró változókat, az eljárás leegyszerűsítése végett újrakódoltuk őket, hogy redukáljuk az általuk felvehető értékeket.

1. ábra. Megbízott, illetve kliens-fókusz (esetek száma zárójelben)

2. ábra. Az eredeti tranzakció típusa országonként (országos és helyi szinten) százalékban (esetek száma zárójelben)

Az első fontos változó az esemény *színtere*, ahol a korrupció lezajlott. A változó felvett értékeit kettőre szűkítettük: nemzetközi/külföldi, illetve helyi/országos színtér.

A második fontos változó a *megbízott típusa*. Újrakódolás után két érték maradt, melyet ez a változó felvehet: az egyelkövetős, illetve a többelkövetős (utóbbi magában foglalja az elkövetői csoportokat és az intézményi elkövetőket is).

A harmadik változó a *tranzakció formája*, mely lehet egyszeri (eseti), illetve ismételt.

A negyedik változó a *megbízott pozíciója*, mely lehet kormányzati/állami képviselő, illetve egyéb.

A fent említett független változók és az országok mint függő változók felhasználásával a CHAID 15 különböző interakciós formát különböztetett meg:

LOC/SING/ONE: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), egy személy követte el, egyszeri tranzakció.

LOC/SING/REP: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), egy személy követte el, ismételt tranzakció.

LOC/SING/TTM: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), egy személy követte el, azonosíthatatlan tranzakció.

LOC/NSING/ONE: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), többben követték el, egyszeri tranzakció.

LOC/NSING/REP: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), többben követték el, ismételt tranzakció.

LOC/NSING/TTM: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), többben követték el, azonosíthatatlan tranzakció.

LOC/ACTM/ONE: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), az elkövető azonosíthatatlan, egyszeri tranzakció.

LOC/ACTM/REP: Az esemény színtere helyi/országos (vagy hiányzó adat), az elkövető azonosíthatatlan, ismételt tranzakció.

INT/ONE/GOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, egyszeri tranzakció, az elkövető megbízott kormányzati vagy állami tisztségviselő.

INT/ONE/NGOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, egyszeri tranzakció, az elkövető megbízott nem kötődik a kormányzathoz.

INT/REP/GOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, ismételt tranzakció, az elkövető megbízott kormányzati vagy állami tisztségviselő.

INT/REP/NGOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, ismételt tranzakció, az elkövető megbízott nem kötődik a kormányzathoz (vagy hiányzó adat).

INT/TTM/GOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, azonosíthatatlan tranzakció, az elkövető megbízott kormányzati vagy állami tisztségviselő.

INT/TTM/NGOV: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, azonosíthatatlan tranzakció, a megbízott nem kötődik a kormányzathoz és az államhoz.

INT/TTM/GOVM: Az esemény színtere nemzetközi/külföldi, azonosíthatatlan tranzakció, a megbízott pozíciója hiányzó adat.

Felmértük, hogy a felvonultatott interakciók melyik országra jellemzőek a leginkább, és melyikre a legkevésbé. Az eredményeket az *1. táblázat* összegzi, mely az egyes interakciókat tekintve megnevezi a két leginkább és a két legkevésbé jellemző országot, a korrupciónál szóló cikkeken belüli arányszámokat alapul véve.

1. táblázat. A CHAID-algoritmussal meghatározott, a különböző kategóriákban leginkább és legkevésbé érintett országok

Interakció formája	A leginkább jellemző országok	A legkevésbé jellemző országok
1.LOC/SING/ONE	Olaszország/Magyarország	Franciaország/Egyesült Királyság
2.LOC/SING/REP	Olaszország/Magyarország	Franciaország/Egyesült Királyság
3.LOC/SING/TTM	Olaszország/Lettország	Egyesült Királyság/Románia
4.LOC/NSING/ONE	Magyarország/Szlovákia	Románia/Franciaország
5.LOC/NSING/REP	Magyarország/Olaszország	Románia/Franciaország
6.LOC/NSING/TTM	Olaszország/Magyarország	Románia/Franciaország
7.LOC/ACTM/ONE	Lettország/Olaszország	Franciaország/Egyesült Királyság
8.LOC/ACTM/REP	Magyarország/Egyesült Királyság	Franciaország/Románia
9.INT/ONE/GOV	Magyarország/Szlovákia	Egyesült Királyság/Románia
10.INT/ONE/NGOV	Magyarország/Szlovákia	Románia/Lettország
11.INT/REP/GOV	Egyesült Királyság/Magyarország	Románia/Olaszország/Szlovákia
12.INT/REP/NGOV	Egyesült Királyság/Franciaország	Románia/Lettország/Olaszország
13.INT/TTM/GOV	Egyesült Királyság/Franciaország	Románia/Lettország
14.INT/TTM/NGOV	Egyesült Királyság/Franciaország	Románia/Lettország
15.INT/TTM/GOVM	Egyesült Királyság/Franciaország	Szlovákia/Olaszország

Jól látszik például, hogy a nem nemzetközi szintűen, egy személy által elkövetett, egyszeri, ismételt és azonosítatlan tranzakcióban megvalósuló, médianyilvánosságra került korrupcióban Olaszország vezeti a listát. Olaszország szintén az első helyen áll helyi/országos vagy hiányzó, többelkövetős, azonosítatlan tranzakcióval megvalósult korrupcióban. Túl ezen, a vizsgált olasz hírügynökségek nemigen tudósítanak külföldi és nemzetközi ügyekről ismételt tranzakciókkal, illetve olyan ügyekről, ahol a tranzakciónál és a megbízottakról sem tudunk semmit. Hogy a nemzetközi ügyek az olasz médiában némileg alulreprezentáltak, az a maffiaszerű szervezetek tevékenységével magyarázható, melyeknek az EU többi

tagállamában működő szervezetekhez képest komplexebb és kiterjedtebb hálózataik vannak, valamint több befolyásuk és hatalmuk van (Sberna et al., 2015).

Magyarország öt kategóriában végzett első helyen – ezek a kategóriák helyi/országos megvesztegetési ügyeket foglalnak magukban csoportos, intézményi vagy ismeretlen megbízottal, egyszeri vagy ismételt tranzakcióval. Magyarország szintén a legjellemzőbb a nemzetközi/külföldi színtéren, ahol a korrupció egyszeri tranzakcióval valósul meg, az elkövető megbízott pedig kormányzati vagy nem kormányzati kötődésű. Szlovákia e második mintához is illeszkedik, ezekben az interakciókban a második helyre került a listán. Szlovákia a legkevésbé karakterisztikus ország a nemzetközi/külföldi színterű, ismételt tranzakcióval megvalósuló korrupció, illetve az ismeretlen számú tranzakcióval ismeretlen megbízott által elkövetett korrupció kategóriájában.

Lettország egyetlen interakció-típusban számít a legkarakterisztikusabbnak: a helyi/országos vagy említetlen színtéren ismeretlen tettes által elkövetett, egyszeri tranzakcióval megvalósuló ügyek kategóriájában. Lettország a nemzetközi/külföldi színterű, nem kormányzati megbízott által elkövetett korrupciós ügyek kategóriájában a legkevésbé karakterisztikus. Lettország ezenkívül utolsó lett az olyan külföldi/nemzetközi korrupciós ügyek tudósításában is, ahol a tranzakciók száma nem volt azonosítható.

Öt interakció-típusban az Egyesült Királyság a leginkább reprezentált ország – ide tartoznak a nemzetközi/külföldi, ismételt/nem megállapítható számú tranzakciót magukban foglaló, kormányzati és nem kormányzati személyek által elkövetett korrupciós ügyek. Franciaország a második legkarakterisztikusabb állam az említett öt interakció-típus közül négyben, nagyon hasonló tranzakciókkal. Az Egyesült Királyságra jellemző a legkevésbé a helyi/országos szintű, egyelkövetős korrupció, a tranzakció típusától függetlenül, utolsó lett továbbá a nemzetközi/külföldi színterű, egyszeri tranzakcióval megvalósuló, kormányhivatalnok/állami tisztségviselő/ismeretlen által elkövetett megvesztegetések kategóriájában is.

Franciaország csaknem az összes helyi és országos színterű kategóriában a legkevésbé jellemző országok közé került. A brit és francia média külföldi és nemzetközi korrupcióra helyezett fókuszát Paolo Mancini (2016a) is kimutatta, kiemelve, hogy a korrupció reprezentációja teljesen más az úgynevezett meggyökeresedett demokráciákban és az új demokráciákban. Az angol és francia média a külföldi fogyasztók érdeklődését is jobban vonzza, lévén, hogy e két világnyelvet sokan beszélnek. Emellett elmondható, hogy az észlelt korrupció szintje tényezőnek minősül a besorolásunkban: a média az Egyesült Királyságban és Franciaországban – mely országokban az észlelt korrupció szintje aránylag alacsony – inkább a nemzetközi esetekre koncentrálnak. Ez a jelenség rávilágít Olaszországra különleges helyzetére: Olaszország ugyan az EU régi tagállamai közé tartozik, az olasz média mégis az új tagállamok médiumaira hasonlít. Amúgy az észlelt korrupció Olaszországban hasonló mértékű, mint az EU új tagállamaiban.

A román média által nyilvánosságra hozott esetek csekély számából következően Románia szinte az összes interakciós kategóriában marginális jelentőségű. Bizonyos hasonlóságok látszanak az Egyesült Királyság és Franciaország, illetve Olaszország, Magyarország, Szlovákia és Lettország között. Az országok közötti fő különbség a cikkekben tárgyalt ügyek színteréből ered. Az interakciós modell az intézményesült korrupció reprezentációjában megjelenő, az EU régi és új tagállamai között tapasztalt eltérést – erről a tranzakció típusa tanúskodik – nem bizonyítja kielégítően, noha a deskriptív elemzések is arra mutatnak, hogy e tekintetben is van különbség.

IRODALOM

- Hajdu M. – Pápay B. – Szántó Z. – Tóth I. J. (2018): Content Analysis of Corruption Coverage: Cross-national Differences and Commonalities. *European Journal of Communication*, DOI: 10.1177/0267323117750673
- Hámori G. (2001): A CHAID alapú döntési fák jellemzői. *Statistikai Szemle*, 79, 8, 703–710. http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2001/2001_08/2001_08_001.pdf
- Lambsdorff, J. G. (2007): *The Institutional Economics of Corruption and Reform: Theory, Evidence and Policy*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mancini, P. (2016a): *A Comparative Research on the Print Press Coverage of Corruption*. <http://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2016/09/D6.1.2.pdf>
- Mancini, P. (2016b): *Extensive Content Analysis Study On The Coverage Of Stories On Corruption: Executive Summary*. <http://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2016/09/D6.1.1-Executive-Summary.pdf>, <http://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2016/09/D6.1.11.pdf>
- Marchetti, R. (2016): *Methodology of the Human-assisted Content Analysis*. <http://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2016/09/D6.1.11.pdf>
- Rose-Ackerman, S. (1978): *Corruption: A Study in Political Economy*. New Haven, CT: Academic Press
- Sberna, S. – Vannucci, A. – Szántó Z. et al. (2015): *Integrated Report Anti-corruption Policies Revisited* (Vol. Work Package: WP9 Organised Crime and Impact on Vulnerable Groups). *European University Institute*. http://anticorrrp.eu/wp-content/uploads/2015/04/D9.1_Integrated-Report_finall.pdf
- Szántó Z. (1999): Principals, Agents, and Clients: Review of the Modern Concept of Corruption. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 12, 4, 629–632. DOI: 10.1080/13511610.1999.9968632, https://www.researchgate.net/publication/254284062_Principals_agents_and_clients_Review_of_the_modern_concept_of_corruption
- Szántó Z. – Tóth I. J. – Varga Sz. (2011): A korrupció társadalmi és intézményi szerkezete. Korrupciós tranzakciók tipikus kapcsolatháló-konfiguráció Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, 3, 61–82. http://www.szociologia.hu/dynamic/03_szanto_zoltan_windows_1250_toth_is.pdf
- Szántó Z. – Tóth I. J. – Varga S. (2012): The Social and Institutional Structure of Corruption: Some Typical Network Configurations of Corruption Transactions in Hungary. In: Vedres B. – Scotti M. (eds.): *Networks in Social Policy Problems*. Cambridge: Cambridge University Press, 156–176. DOI: 10.1017/CBO9780511842481.009

URL1: www.anticorrrp.eu